

Hasan Kafija Pruščak

Hasan Kafija Pruščak jedan je od najpoznatijih učenih ljudi šesnaestog stoljeća. Puno ime mu je bilo Hasan Kafi bin Turhan bin Dawud bin Ya'kub az-Zibi al Aqhisari al-Bosnawi. Njegovo književno ime bilo je Kafi, az-Zibi se odnosi na lokalitet kod današnjeg Bugojna, al-Aqhisari je ime njegova rodnog Prusca, a al-Bosnawi (Bošnjak) jasno i nedvosmisleno određuje njegovu etničku pripadnost bošnjačkom korpusu.

Taj veliki čovjek rođen je 1544. godine u Pruscu, nedaleko od Donjeg Vakufa. U Istanbulu je na studijima proveo punih devet godina, a nakon povratka u Bosnu imenovan je 1583. godine za kadiju prusačkog kadiluka. Prema Dr Amiru Ljuboviću, Hasan Kafija Pruščak napisao je sedamnaest kapitalnih naučnih djela iz različitih oblasti, a posebni predmeti njegovog širokog obrazovanja bili su politika, šerijatsko pravo, teologija, logika i filologija.

Jedno od njegovih najpoznatijih djela je "Ogledalo za prinčeve", a to je jedna rasprava o vlasti i vladanju. Iz oblasti logike Hasan Kafija Pruščak je napisao dva svjetski priznata djela, i to Kompendijum iz logike (1580), te Komentar istog kompendijuma iz logike (1583). U tim svojim naučnim djelima iz logike Pruščak je posebno isticao sljedećih pet kategorija: o riječima, o ishodištima predodžbi (sud o nečemu ili nekome), o ciljevima predodžbi (suda o nečemu ili nekome), o ishodištima tvrdnji, te o ciljevima tvrdnji.

U području islamske dogmatike neprevaziđeno je njegovo djelo "Dženetske bašće – o temeljima vjerovanja".

U svome naučnom stvaralaštvu Hasan Kafija Pruščak napisao je više djela iz akaida u kojim detaljno objašnjava temeljne postavke akide ehli sunneta vel džema'ata. Prema Dr Zuhdiji Adiloviću, ta su djela imala veliku ulogu u osvješćivanju bosanskih muslimana, ali i muslimana u susjednim predjelima. Dr Adilović smatra da je jedno od najznačajnijih djela Hasana Kafije

Pruščaka "Svjetlo istinske spoznaje o temeljima vjerovanja". U tome djelu Pruščak daje svoje lične komentare na poznatu poslanicu iz akide imama Tahavija. Prema Dr Adiloviću Hasan Kafija Pruščak je dao ogroman doprinos kritičkoj analizi tadašnjeg stanja u kojem se nalazila Turska imperija, tačnije stanja kada je imperija dosegla svoj vrhunac i čija sila i značaj počinje baš u taj njegov vakat stagnirati, a kako će historija pokazati i početi se postepeno, ispočetka polako, a kasnije sve brže i brže nezaustavljivo urušavati, sve do vaktá Kemal-paše Ataturka, oca savremene Turske.

Hasan Kafija Pruščak još je u to doba imao hrabrosti ukazati na pravo stanje stvari u državi, te jasno i glasno iznijeti svoja kritička mišljenja i konkretne prijedloge za uspješno prevazilaženje tih problema. On je tvrdio da je polazna tačka u renesansi i napretku tadašnjeg Turskog društva ispravno i čvrsto vjerovanje, kao osnova opšteg društvenog morala. Prema Dr Adiloviću **"i mi danas možemo mnogo šta naučiti iz tog njegovog djela i prepoznati greške u nekim shvatanjima glavnih temelja islamskog vjerovanja"**.

Izgleda da Hasanu Kafiji Pruščaku kao vrhunskom misliocu tog doba ipak nije nedostajalo ni slobode pisanja i javnog izlaganja, što prosječno pametnom sada dosta govori i o tim zaista demokratskim aspektima "strahovlade morskog turskog okupatora" u to doba i na tim prostorima.

Mnogi naučni autoriteti smatraju da je upravo Bošnjak Hasan Kafija Pruščak prvi još tada predskazao propast Otomanske imperije, upravo ukazujući na činjenice da se tadašnja vladarska, politička i vojna elita odala razvratu, mitu i korupciji. Ipak, trebalo je proći još preko 300 godina da se ta moćna carevina uruši zbog društvenih zala koje su u njoj već u Pruščakovo vrijeme pustile svoje duboke korijene.

Njegovo djelo "Temelji mudrosti o uređenju svijeta", prevedeno je na mnoge svjetske jezike, a o tom djelu su napisane mnogobrojne naučne studije i komentari.

Evo samo nekoliko njegovih i danas (i za uvijek) dubokih, ali jednostavno prezentiranih misli iz spomenutog kapitalnog djela:

"Najvrjednije zakopano blago je ljubav u srcima ljudi."

Bosanski ljudi (6)

Autor Administrator

Utorak, 06 Studeni 2012 09:18 - Ažurirano Utorak, 06 Studeni 2012 10:35

"Svoju tajnu povjeri jednome, a savjetuj se s hiljadu."

"Čudim se onom ko kupuje robove za novac, a ne kupuje slobodne ljude svojim velikim djelima."

"Čovjek treba biti rob dobročinstva."

"Razmišljanje oštri tupu sablju, a sablja ne oštri tupu misao."

"Junak je drag i svom neprijatelju, a kukavica je mrzak čak i svojoj majci."

"Najveća pogreška je zaratiti protiv onoga koji traži mir."

"Povući se na vrijeme bolje je nego ustrajati u nevrjeme."

"Strpljenje je oružje pobjede"

"Strpljenje su stepenice, a ko se uz njih penje doseže do zadovoljstva."

"Nema vodića kao što je razum, čuvara kao što je pravda, mača kao što je istina, niti pomoći kao što je iskrenost."

Nažalost, autobiografija ovog veliko bošnjačkog alima je nepotpuna zahvaljujući uglavnom činjenici da su mnogi naši istraživači više naučne energije trošili na "proučavanja" biografija

Bosanski ljudi (6)

Autor Administrator

Utorak, 06 Studeni 2012 09:18 - Ažurirano Utorak, 06 Studeni 2012 10:35

---

određenih aktualnih vojnih ili političkih “velikana”, jer je to uvijek bilo mnogo probitačnije, nego se baviti i gubiti vrijeme za “nakog naučnika”.

Sramota je da ne postoje pouzdani podaci o većem dijelu njegova života, a posebno o njegovim zadnjim godinama. Zna se da je Hasan Kafija Pruščak u svom rodnom mjestu podigao džamiju, medresu, mekteb, han, a do svojih zadužbina (objekata njegova vakufa) doveo je vodu s vrela udaljenog oko šest kilometara od Prusca.

Umro je 9.oktobra 1615. godine. Ukopan je u turbetu koje se nalazi pod krovom medrese u kojoj je predavao svojim učenicima. Na veliku bosansku sramotu, njegovi originalni rukopisi su se na volšeban način našli u muzejskim zbirkama Istanbula, Pariza, Beča, Berlina, Bratislave, Lajpciga, Dresdena i Kaira. Koji su to bosanski lješinari “za šake dolara” porasprodavali to neprocjenjivo blago ostalo iza tog naučnog velikana, pitanje je na koje neće nikad biti pravog odgovora.

Nešto mislim, kada bi takav čovjek sada sa svojim znanjem živio u Sarajevu, vjerovatno bi ga sarajevska čaršija proglasila čudakom ili budalom. Nažalost u “Sarajvu” i općenito u Bosni, uvijek su bili poznatiji i popularniji čak i drugoligaški “fuzbaleri” od samozatajnih naučnih veličina, koji su znali biti poznati po svim kontinentima, ali u “Sarajvu” i Bosnici ih je malo tko znao, svakako ako nisu bili politički ili vjerski podobni i politički “upotrebljivi” aktualnoj vlasti.

{jcomments on}